קבלה · רמח״ל

ליקוטים מכתבי הרמחל זל

רבי משה חיים לוצאטו [הרמח"ל]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ליקוטים מכתבי הרמחל זל

רבי משה חיים לוצאטו [הרמח"ל]

מקור הטקסט: ובלכתך בדרך

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ליקוטים-מכתבי-הרמחל-זל/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

ענין קריאת התורה 4
ז' ימים לפני המילה, וז' ימים תחת אמו 4
מיני הפירות שכנגד הג' עולמות 4
ענין כותל המערבי 5
סדר חדשי השנה 5
חכמה ובינה, אוירא דכיא ואשא דכיא, וכתר, אור 6
ענין זמני הג' תפילות וחצות לילה 7
עלמא דדכורא ועלמא דנוקבא 8
טעם שבסוף הגלות אפילו תינוקות יאמרו קיצין 8

ענין קריאת התורה

הכהן הוא איש החסד, וצריך להקדימו לכל דבר שבקדושה, כמ"ש, "וקדשתו", וזהו כדי להמשיך לו הארה מן החכמה שהיא קדש - מקור החסד. ובקריאת התורה קורין כהן לוי וישראל בסוד חג"ת. וקורין בתורה ביום ב' וביום ה', לפי שבהם שולטים גבורה והוד, וכדי שלא ישלוט הדין לבדו אלא במיתוק החסד, קורין בתורה, שהיא הבחינה הואת של שמאל הממותק בימין, שנאמר בה, "מימינו אש דת למו". ובשבת במנחה קורין במנחה משום יושבי קרנות. והסוד, המלכות נקראת קרן, והקליפות הם יושבי קרנות, שאוחזים באלו הקרנות שהם המדריגות התחתונות של המלכות. ובשבת יש גילוי בכל העולמות בשעת מנחה, ולהחזיק זה המאור שלא יהנו שום חלק קטן ממנו, החיצונים, בירידת המדריגות, לכך קורין בתורה, שהתורה ממשכת האור לקדושה לבדה:

והכהן קודם בקריאת התורה ובכל דבר שבקדושה, ועכ"ז אמרו, ממזר תלמיד חכם חשוב מכהן גדול עם הארץ. העם הארץ הוא במלכות, אבל כשהוא כהן גדול מקבל מן החכמה. והתלמיד חכם הוא במדריגה יותר עליונה - בז"א, המקבל מן החכמה, שהז"א הוא תלמיד חכם בבחינה הזאת שאמרנו. ואע"פ שבממזר, הס"א אוחזת בו, שהוא מום זר, (עכ"פ) [עכ"ז] כשהוא תלמיד חכם, בכח תורתו, הס"א מסתלקת ממנו, ועולה במדריגה עליונה יותר מכהן גדול עם הארץ, ולכך הוא יותר חשוב. [ג]:

ז' ימים לפני המילה, וז' ימים תחת אמו

כבר ידוע, כי בז' ימי אבלות הולכים הז' מקיפים מן הבית אל הקבר, א' בכל יום. ובו' ימי המילה באים הז' מקיפים מן השרש על הילד, ואז נשלם, ויכולים להעביר ממנו הערלה ביום השמיני. וזהו מילה - מ"ל י"ה, מ"ל הם המקיפים שהם ל"מ כידוע, הבאים מחו"ב שהם י"ה. וגם בבהמות לפי דרכם ולפי שרשם הם כך - "והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה" וכו', ודו"ק:

מיני הפירות שכנגד הג' עולמות

שלשים מיני פירות הם, י' בבריאה י' ביצירה י' בעשיה. אותם שבבריאה אין להם קליפה לא בחוץ ולא בפנים - תוכם כברם, כגון תאנים וכיוצא בהם. יען שם הוא מקום עליון קרוב לאצילות ואין אחיזה לקליפות. אותם שביצירה יש להם הטוב בחוץ והקליפה בפנים, כגון התמרים וכיוצא בהם. כי הקליפה ישנה ביצירה, אבל עדיין נכפפת ונסגרת, כי אינם מתגלין מפני פחד ה' ומהדר גאונו. אותם שבעשיה הם אותם שתוכם פרי וברם

קליפה, כגון האגוזים וכיוצא בהם. וזה יען שם הוא מקום אחיזה גדולה לקליפה מפני עולם התמורות, ועולמות אחרים של קליפה העומדים שם למטה. לכן עשה הקב"ה וגנז וטמר הטוב, כדי שהקליפות לא יאכלו אותו ח"ו. וישאר הטוב גנוז ומתוקן לזוכים אותו: גם י' רקיעים הם, והם י' ספירות דמלכות דעשיה, הג' הראשונים - כח"ב, והז' כוכבי לכת - ז"ת. שבעים אומות יוצאים מז' כוכבי לכת, י' לאחד, כל כך כוכבים יש בשמים כמו כל כך אנשים. נולד אחד מאיר ככבו, מת - נשקע כוכבו. כל כך פרי אדמה יש כמנין אדמ"ה:

ענין כותל המערבי

באדם נשאר עצם אחד בקבר הנקרא לוז, ועליו יבנה הגוף לתחית המתים. ויש שם גם חלק מן הנפש והיא נק' הבלא דגרמי. כן הוא בבית המקדש, נשאר הכותל המערבי, וה"ס זה לוז שעליו יבנה הבנין לע"ל, ואותה הקדושה השורה עליו נק' הבלא דגרמי:

סדר חדשי השנה

ענין חדשי השנה הולכים בסדר ימין שמאל ואמצע. ניסן ימין, אייר שמאל, ולכן יש בו הדינים של העומר. סיון מכריע, ולכן בו ניתן התורה. תמוז אב ימין ושמאל, אלול מכריע. תשרי חשוון ימין שמאל, כסלו מכריע, ולכן היתה בו גאולה. טבת שבט ימין ושמאל, אדר מכריע, ולכן היתה בו גאולה:

סדר אחר לפי ההנהגה י"ב חדשים. ד' ספירות הם, מלכות יסוד ת"ת ודעת, ומתלוים אליהם השני קוין ימין ושמאל. כיצד, תשרי ימין דמלכות, חשוון שמאל, כסלו מכריע, ובו היתה גאולה וע"י אשה, כי הוא זמן הנהגת המלכות. טבת שבט ימין ושמאל דיסוד, אדר מכריע, ועל כן בו היתה גאולה, ומתגלה בו יסוד דאבא. ניסן אייר ימין ושמאל דת"ת, סיון מכריע, ולכן בו ניתן התורה שהיא בת"ת, וכל נשמות ישראל בזה הזמן מקבלים התורה כפי מה שהכינו להם בימות השנה. תמוז ואב ימין ושמאל דדעת, אלול מכריע, ולכן מתגלים בו י"ג תיקוני דיקנא, כי מיד סמוך לדעת יש הכתר:

כל החדשים נעוץ סופם בתחלתם, כי כלם נסדרים תחת סדר יקוק ב"ה. ג' חדשים הראשונים ניסן אייר סיון הם תחת הי', והג' האחרים תחת הה', הג' האחרים תחת הו', והאחרונים תחת הה'. נמצא ניסן תחת הנהגת אבא שהוא י', ולכן אדר שסמוך לו, בחציו האחרון מתגלה יסוד אבא. ואלול הוא מכלל התקיפין בסיפא של נוק' אע"פ שהוא חסד,

לפי שהוא סמוך לתשרי, שהי' ימים הראשונים שם של דין, על כן גם אלול הוא תקיף. הרי נעוץ סופם בתחלתם:

חכמה ובינה, אוירא דכיא ואשא דכיא, וכתר, אור

חכמה נקראת אוירא דכיא, ובינה אשא דכיא. והסוד הוא, כי הגשם מציאותו הראשון הוא אור, והם הברקים שנראים, וכן הוא אומר, "ברקים למטר עשה". אח"כ מתלבש באויר הזה ונעשה מאור - אויר. ואח"כ יורד עוד למטה ונגשם יותר, ונעשה גשם שהוא ממש גשמיות. כן הוא באורות המאציל ב"ה, ההארה הראשונה שהוציא היא בחי' אור, וכן הוא אומר, "פתח דברך יאיר", והוא כתר. אח"כ ירד עוד ונעשה בחי' אויר והוא חכמה. ולפי שיש דעת שנק' גם הוא אויר (שהוא קו אמצעי) ובו אוחזים הקליפות, לכן זו נקרא דכיא, כי הוא עליון, טהור מכל אחיזה של קליפות. ואח"כ יורד עוד ונעשה מים והוא חסד. אבל הגבורה - האשא יוצא מפי העליון, כך - כי גם האש הוא אור, וזו היא בינה שהיא אשא דכיא בלי שום הדרגה אחרת, אלא זו מציאותה הראשון. וכן הוא אומר, "ואש מפיו תאכל". ולפי שיש גבורה שהיא אשא ובה אחוזים הקליפות, לכן נקראת זו דכיא:

הזיווגים הנעשים בג' תפילות וחצות לילה ענין האור והחשך, הוא המוחין דגדלות שבאים בז"א ומאיר בכל תקפו, כן השמש הזה יוצא ומאיר על הארץ, ואז נעשה הזיווג של יעקב ורחל. ובחצות מתחילים המוחין להסתלק, ואז יוצאות הגבורות בתוקף גדול, כי הם רעבים מן הבקר, ולכן מתפללים תפלת המנחה, שהוא במקום קרבן, לקרב המדריגות שלא יתרחקו יותר. וכמו כן השמש מחצות ואילך מתחלש כחו ואינו מאיר בתקפו כמו בבקר, והולכים ומסתלקים המוחין עד הערב, ואז נשאר החשך כי אין השמש מאיר עוד. ואעפ"כ נשאר רשימו מן האור שנסתלק, וצריך לקרב זה הרשימו, וזו היא פעולת תפלת ערבית. ואח"כ בחצות לילה חוזרים הדינים להתמתק, כי היום הולך ומתקרב, ואז נעשה הזיווג של יעקב ולאה, שיעקב ממתק את דיני לאה. ותראה שבבקר ששולט החסד - הזיווג הוא עם רחל. ומחצות יום ואילך ששולטים הגבורות - ולכן כל הזיווגים בין של מנחה וערבית וחצות לילה הם לאה:

במנחה מזדווג ישראל, כי לאה יורשת מקום רחל ועומדת לאורך כל ז"א. ועוד - כך צריך, כי אז הגבורות יוצאות בתוקף גדול כמ"ש, והיא לאה, וצריך שיזדווג ישראל עמה למתקה:

כל"ך סעפ"ה יאעוצ"ה - שמות השולטים בחצות לילה. כי אז נעשה הזיווג של יעקב ולאה ונמתקים הדינים קשים של לאה השולטים בלילה - ע"י יעקב. וכללות הדינים הוא מנצפ"ך, ועולה כמנין הב' שמות הראשונים, ונמתק ע"י השם הג' שהוא כמנין יעקב:

ענין זמני הג' תפילות וחצות לילה

היום נחלק לד' חלקים, ערב, ובקר, חצות לילה, וחצות יום. ובאלו הד' זמנים שולטים הד' רוחות כמו שידוע, ונעשים ד' זיווגים. ועל כן נתקן שבכל אלו הד' זמנים, ישראל יעסקו או בתפלה או בתורה. בערב ובבקר ובצהרים יש הג' תפלות, ובחצות לילה תיקנו לקום ולעסוק בתורה. והנה צריך לידע הקדמה א' עיקרית מאד. שכל מה שיפול תחת סוג הזמן יהיה תמיד נחלק לג', ראש תוך סוף. (וזהו מה שאמרו בתיקונים, רישא דמזלא גופא דמזלא זנבא דמזלא, כי לכל יש מזל, אך מי שעומד ברישא דמזלא יהיה מעולה ומצליח, ומי שיהיה בגופא דמזלא יהיה בהעמדה וקיום - לא גבוה הרבה ולא שפל הרבה, אך בדרך האמצעית. ומי שיעמוד תחת זנבא דמזלא, יעמוד בשפלות, ולא יעשה ולא יצליח):

ונמצא שכל א' מאלו הד' חלקים של היום נחלק לג', והיינו חלק הראשון מן הד' חלקים הוא מן הבוקר ועד חצי היום, והם שש שעות, ונחלקים לג' כמ"ש. הראש הוא כשמתחיל הבקר להאיר, האמצע הוא בסוף ג' שעות ביום, והסוף הוא סוף השש. והנה תיקנו התפלה בנץ החמה שהוא הראש הזה, ולפחות יאמר אותה בג' שעות, שהוא האמצע. וזה - כי הראש עומד בכח גדול. והאמצע גם הוא - אבל פחות מן הראש ודאי. אבל הסוף אין עוד זמן לתפלה, ולא הפסיד כאדם הקורא בתורה. ותפלת המנחה תיקנו אותה בתשע שעות שהוא האמצע של החלק השני. והנה זאת לא תיקנו אותה בראש כמו בשחרית, כי כבר ידוע שאז יוצאים הדינים בתקפם, ואין ראוי לעמוד ולהתפלל באותה שעה, ומתפללים באמצע:

ותפלת ערבית זמנה בצאת הכוכבים, שהוא הראש של החלק השלישי, כמו שאומר בז"ח פרשת בראשית, שבזמן שישראל מסיימים תפלת ערבית מתחילים מלאכי המשמרות לומר שירתם. וזה כלל גדול שמועיל הרבה, שכל מה שהוא זמן בין רב בין מעט, יתחלק לג' חלקים, ותמיד יהיה כח הראש גדול מכלם, וכח האמצע גדול מכח הסוף:

עלמא דדכורא ועלמא דנוקבא

בזוהר פרשת שלח לך, באותו מעשה שהלכו לגנתא דעדן, ואמר חד מינייהו אית בכו סימנא, אמרו הין, אפיקו תרין ורדין וארחו בהו. ובמקום אחר באותו מעשה עצמו אומר, אפיק חד מינייהו תפוח חד ויהב לון, אמר ארחו בדא, ארחו ביה ונפקו. הענין הוא, שהעוה"ז נקרא עלמא דנוקבא, והגן עדן נקרא עלמא דדכורא. ואפילו בגן עדן עצמו יש מקומות שנקראים עלמא דנוק', ומקומות שנקראים עלמא דדכורא. וזה, כי כל מדריגה עליונה נקראת עלמא דדכורא לגבי המדריגה התחתונה, ומדריגה התחתונה נקראת עלמא דנוקבא לגבי מדריגה העליונה. סוף סוף כל מדריגה הבחי' עליונה שלה תהיה דכורא לגבי התחתונה, וכן על דרך זה עד אין תכלית. ונמצא שאלו החכמים היו באמת בגן עדן, שהוא עלמא דדכורא לגבי העוה"ז. ואעפ"כ בו עצמו יהיה עלמא דדכורא ועלמא דנוק', לפי המדריגות, וכמ"ש. והנה עלו בתחלה לעלמא דנוקבא דג"ע, ושם אפיקו תרין ורדין בסוד נוקבא. ועוד - לעלמא דדכורא שבו, ועל כן אפיקו תפוח חד, שמורה על המדריגה שבה עומדים, שהיא דכורא, ופשוט:

טעם שבסוף הגלות אפילו תינוקות יאמרו קיצין

טעם למה שאומרים בזוהר, שבסוף הגלות אפילו התינוקות יאמרו קיצין. סוד הענין הוא, שהז"א בגלות הוא בסוד קטנות, והס"א יש לה אחיזה, ובסוף הגלות שצריך לסיים זה הדבר, התינוקות יגלו קצים, שבגילוי שלהם יתרחקו הס"א שנתאחזה בז"א בזמן קטנותו, ובזה יתגדל במדריגתו בב"א. [ב]: